

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARI DAVRIDA SOHA MUTAXASSISLIK FANI BO‘YICHA IQTIDORLI O‘QUVCHILAR BILAN ISHLASH

Farg‘ona ICHSHUI kasb-hunar maktabi

Maxsus fan o‘qituvchilari

Baymurotov Erkin Kamolovich

Tursunov Hojiakbar Hamidullo o‘g‘li

Annotatsiya: *Raqamli texnologiyalari davrida soha mutaxassislik fani bo‘yicha iqtidorli o‘quvchilar bilan ishlash haqida ma‘lumotlar berilgan.*

Kalit so‘zlar: *mentorlik, loyihalar, startup, mashg‘ulotlar, ijodiy hamkorlik, so‘rovlar, muammolar yechim.*

Informatika va axborot texnologiyalari sohasida iqtidorli quvchilar bilan ishlash, ularga katta imkoniyatlar olib keladi. Bu mavzuda bir nechta muhim nuqtalarni ko‘rib chiqamiz:

Iqtidorli o‘quvchilar bilan ishlashda, ularga mentorlik qilish va yordam berish juda muhimdir. O‘quvchilarni yo‘naltirish, ularga loyihalarda yoki masalalarda yordam berish, ularning ma‘lumotlarini kengaytirishadi va ularga qo‘llanmalar, ko‘rsatmalar, darsliklar kabi vositalarni taqdim etishadi.

Hozirgi kunda iqtidorli yoshlarga soha mutaxassislik bo‘yicha loyihalarda o‘qituvchi yoki mutaxassislar yoshlarga mentorlik (ustoz-shogird) qilmoqdalar. Hozirgi davrda iqtidorli o‘quvchilar bilan ushbu loyihalarda ishlash muhim vazifalardan biridir. Bu, ularga o‘zlarini rivojlantirish, tajribalarini oshirish va muammolarni hal qilishda yordam berishning asosiy usullaridan biridir.

Misol uchun o‘quvchilar bilan birga Startup loyihalarida ishtirok etish. Xar yili

Innovatsion rivojlanish agentligi tomonidan “Startup” bo‘yicha tanlov elon qiladi.

Xo‘sh, “Startup” nima tanishib chiqamiz. “Startap” termini inglizcha start-up so‘zidan olingan bo‘lib, uning “jarayonni boshlash”, “ishga tushirish” kabi ma‘nolari mavjud.

Ilm-fan va texnika yutuqlarini keng qo‘llagan holda iqtisodiyot tarmoqlariga, ijtimoiy va boshqa sohalarga zamonaviy innovatsion texnologiyalarni tezkor joriy etish mamlakatimizning ushbu sohadagi dinamik rivojlanishining muhim sharti hisoblanadi.

“Startap” termini inglizcha start-up so‘zidan olingan bo‘lib, uning “jarayonni boshlash”, “ishga tushirish” kabi ma‘nolari mavjud. Dastavval “startap” atamasi 1939 yil AQShda yuqori

texnologiyalari sohasidagi ishlanmalarga ixtisoslashgan Santa-Klara vodiysi (Kaliforniya)da paydo bo'lgan. O'sha vaqtda Stenford universiteti talabalari Devid Pakkard va Uilyam Xyulettlar o'zlarining kichik loyahasini yaratadi va u ishni startap deb ataydi. Keyinchalik esa mazkur startap asta-sekinlik bilan katta va mashhur Xyulett-Pakkard (HP) korxonasiga aylandi.

Mijozlar istiqboli (customer development) metodi asoschilaridan amerikalik tadbirkor S.Blank o'zining "Startup egalari uchun qo'llanma" ("Steve Blank and Bob Dorf. The Startup Owner's Manual") kitobida startapni biznes-modelini kengaytirishni ko'zlagan vaqtinchalik tuzilma, deb hisoblaydi. Bir guruh olimlari startaplarni kichik tadbirkorlik sub'ekti va faqat yuqori tavakkalchilik sifatida qabul qilsa, boshqa guruh olimlari esa startaplar o'zining biznes modelini kengaytirish maqsadida investitsiya jalb qilishni maqsad qilgan yuridik shaxslar deb bilishadi. Demak, startap bu faoliyati yuqori tavakkalchilikka asoslangan va biznes modelini kengaytirish uchun investitsiyalarni jalb qilish maqsadini ko'zlaydigan vaqtinchalik bo'lgan tuzilmalar.

Bugungi kunga kelib startaplar axborot texnologiyalari (IT), tadbirkorlik mahsulotlari va xizmatlari (Business Products & Services), sun'iy intellekt (AI), internet dasturlar va xizmatlar (Internet Software & Services), mobil dasturlar va xizmatlar (Mobile Software & Services), internet ashyolari (IoT), elektron tijorat (e-commerce), moliya texnologiya (Fintech), biotexnologiyalar (Biotech), reklama texnologiya (Adtech), 3 hajmli chop etish (3D Printing), logistik tashishilar (Supply chain & Logistics) kabi sohalarda dinamik tarzda o'sishga erishmoqda. Ta'kidlash lozimki, hozirgi paytga kelib eng mashhur internet startaplar sifatida Facebook, videoroliklar bazasi – YouTube, fotosuratlarini saqlash xizmati – Flickr, xabarlar almashinuvi platformasi – Twitter kabilar tan olinadi.

Inmind.com internet saytinig ma'lumotiga ko'ra dunyo bo'yicha har yili 100 mln startaplar o'z faoliyatini boshlaydi. Shu raqamlarning ichida 1.35 mln startaplar aynan texnologik sohaga ixtisoslashgan startaplar hissasiga to'g'ri keladi. Har yildagi startap kompaniyalardan 5.7 mln startaplar muvaffaqiyatli tarzda akselerator dasturlariga saralab olinadi, ammo shulardan 824 startaplar global bozorga o'zining tovar, ish va xizmatlarni taklif etish orqali chiqish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Xar yili O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 9-martdagi "Ilmiy-tadqiqot va innovatsion faoliyatni rivojlantirishning normativ-huquqiy bazasini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 133-son qarorida belgilangan talablarga muvofiq, 2023-yil 11-sentabr Startup loyahasiga tanlov e'lon qilingandi. Hozirgi kunda ko'p yoshlar ushbu loyihalar ishtirok etishdi.

Iqtidorli qizlarimiz uchun xam Technovation Girls programmasi ayol qizlarni STEM va IT yani tehnologik sferalariga bo'lgan qiziqishlarini orttirish va ularni qo'llab quvvatlash uchun xar yili tanlovlar o'tkazib kelinmoqda. Ushbu tanlovda (12-18 yoshgacha qizlar) yoki mentor (18 va yuqori bo'lgan o'qituvchi, tajribali mutaxassislar) bo'lgan ishtirokchilar qatnashib kelinmoqda. Bu loyihada 1 ta guruhda 5 ta qiz va o'rgatuvchi-mentor 2 ta o'qituvchi ishtirok etishi mumkin. Loyiha davomida 1 oy bepul o'qish va ishtirokchi guruhlardan bajarilgan ishlar tanlanib olinib, Respublika bosqichlarida ishtirok etishib, g'oliblar Amerikaning Silicon vodiysidagi tanlovida keying bosqichida ishtirok etish huquqini qo'lga

kiritadilar. 2023 yil natijalariga ko'ra iqtidorli yosh qizlarimiz Silicon vodiysida o'tkazilgan tanlovda faxrli 3-o'rinni egalladilar. Bunday tanlovlarni o'tkazishdan maqsad yosh qizlarimizni ushbu loyihalar orqali intellektual salohiyatlari oshishidan dalolat beradi.

Iqtidorli o'quvchilar bilan ishlashda ularga o'quv rejalarini va yo'l-yo'riqnomalar berish juda muhimdir. Ularga amaliyotga asoslangan qo'llanmalar, ko'rsatmalar, darsliklar va o'quv vositalarini taqdim etish, ularga ishlash jarayonida kerak bo'ladigan qoidalarni tushuntirish imkonini beradi.

Loyihalarda mentorlikda o'quvchilarga maslahat berish va fikrlarini taqdim etishni o'z ichiga oladi. Ularga loyihalarda, ish jarayonida yoki masalalarda yordam berish, ularning o'zlarining fikrlarini talab qilish va ularga qo'shimcha ko'rsatmalar qilish imkonini beradi. Maslahatlar, ularga o'zlarini rivojlantirishda va muammolarni hal qilishda yo'l ko'rsatadi.

O'quvchilar bilan hamkorlik qilishning muhim qismidir. Ularga qo'shimcha ta'lim resurslari-foydali soha bo'yicha platformalar, onlayn kurslar, seminarlar, darslar va maqolalar orqali yordam berish imkonini beradi. Bu, ularning rivojlanishlarini oshirish, yangiliklarni kuzatish va soha bilimlarini jamlab oshirishda muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Soha bo'yicha Iqtidorli o'quvchilar bilan ishlashda ularga yaxshi tayyorlanish, yaratuvchanlik va muhokamaviyliklarini oshirishga yordam beradi. Bu ularga o'zlarini rivojlantirish, maqsadlariga erishish va sohadagi muvaffaqiyatlarini oshirish imkonini beradi.

Iqtidorli o'quvchilar bilan ishlashda loyihalar va mashg'ulotlar juda muhimdir. Ularga real hayotda yuzaga keladigan muammolarni hal qilish, dasturlash, veb-saytlar yaratish,

ma'lumotlarni tahlil qilish kabi amaliyotlar orqali o'quvchilarning tajribasini oshirish imkonini beradi.

Iqtidorli o'quvchilar bilan ishlashda amaliyot va amaliyotiy bilimlarni rivojlantirishning muhim qismlaridir. Loyihalar va mashg'ulotlar, o'quvchilarga amaliyotiy bilimlarni oshirish imkonini beradi. Ularga haqiqiy hayotda yuzaga keladigan vazifalarda ishlash imkonini beradi va ularga amaliyotiy bilimlarini joriy etish imkonini beradi. Iqtidorli o'quvchilarning yaratuvchanlik va innovatsiya qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Ularga muammolarni hal qilish, yangi yondashuvlarni topish va yangiliklarni yaratish imkonini beradi.

Iqtidorli o'quvchilarning amaliyotiy bilimlarini rivojlantirish, yaratuvchanlik va jamoaviy ishlash qobiliyatlarini oshirish va ularga texnologik vositalar orqali muammolarni hal qilishda yordam beradi. Bu ularga o'zlarini rivojlantirish, maqsadlariga erishish va sohadagi muvaffaqiyatlarini oshirish imkonini beradi.

Iqtidorli o'quvchilar bilan ishlashda ijodiy hamkorlikni o'rnatish juda muhimdir. Ularga, o'z fikrlarini bayon etish, yangiliklarni kuzatish, yaratish va innovatsiyalar o'rnini olish imkonini berishadi. Iqtidorli o'quvchilar bir-biriga o'z fikrlarini taqdim etishadi va jamoada yoshlarning yangi yondashuvlarini o'rganishadi.

Ijodiy hamkorlik, bir nechta shaxslar, guruhlar yoki tashkilotlar o'rtasida amaliyotiy va yaratuvchanlik loyihalarini amalga oshirish uchun o'zaro kelishuv, hamkorlik va resurslarni birlashtirishni ta'kidlaydigan jarayonlardan biridir.

Ijodiy hamkorlik, o'quvchilarga birlashtirilgan ta'lim va o'rganish imkonini beradi. Bir-biriga ta'lim resurslari, tajribalar va tushunchalar almashish, bir-biriga o'rganishni oshirish va jamiyatning umumiy rivojlanishida o'quvchilarni qo'shimcha imkoniyatlar bilan ta'minlash imkonini beradi.

Iqtidorli o'quvchilar bilan ishlashda ularga o'z muammolarini va so'rovlarni hal qilish imkonini berish juda muhimdir. Bu ularga o'z fikrlarini izohlash, qo'llanmalar va resurslarga murojaat qilish, qo'shimcha yordam olish imkonini beradi. Bu ko'rsatkichlar orqali o'quvchilar o'zlarining tajribalarini oshirishadi va ularga o'zlarini yaxshi tayyorlash imkonini beradi.

Iqtidorli o'quvchilar bilan ishlash, ularning iste'dodlarini oshirish, yaratuvchanlik va muhokamaviy qobiliyatlarini rivojlantirish imkonini beradi.

Zamonaviy ta'limni tashkil etish va ta'lim samaradorligini ortishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Maraximov A.R., Rahmankulova SI. Internet va undan foydalanish,- Toshkent, 2001 y.
2. Bakiyeva, F. R., Primkulova, A. A., & Mirzahmedova, N. D. (2020). Smart And Development Of Modern Education.
3. Абдурахманова, Ш. А. (2017). Развитие педагогической науки в Республике Узбекистан. Молодой ученый, (1), 428-430.
4. <https://uza.uz/uz/posts/startap-zi-nima-va-u-anday-paydo-b-igan--29-04-2020>
5. Hamidullo o'g'li, T. H. (2023). RAQAMLI TEXNOLOGIYALARI DAVRIDA CHATGPT VA HOZIRGI KUNDAGI O'RNI. Scientific Impulse, 2(16), 320-325.
7. Xasanov, A. (2023). ETYMOLOGICAL ANALYSIS OF SPECIAL TERMS. МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ЯЗЫКА, ОБРАЗОВАНИЯ, ПЕРЕВОДА, 4(3).
8. ўғли Ҳасанов, А. И. (2023, January). С. АЙНИЙНИНГ “СУДХЎРНИНГ ЎЛИМИ” ҚИССАСИДА ҚЎЛЛАНГАН АРАБЧА ТЕРМИНЛАРНИНГ СЕМАНТИК-СТРУКТУР ТАҲЛИЛИ. In INTERNATIONAL CONFERENCES (Vol. 1, No. 2, pp. 32-37)..
9. Hasanov, A. (2023). STUDY OF FIELD TERMS IN WORLD TERMINOLOGY. Science and innovation, 2(C12), 151-155.
10. Isaevich, H. A. (2022). STUDYING THE NOTION OF TERM IN THE UZBEK AND WORLD LINGUISTICS. British View, 7(4)..
11. Hasanov, A. I. (2022). ANALYSIS OF ECONOMIC AND BANKING TERMS USED IN THE EPIC" DEATH OF A USURER". МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ЯЗЫКА, ОБРАЗОВАНИЯ, ПЕРЕВОДА, 3(3).
12. Isa o'g'li, H. A. (2022). SADRIDDIN AYNIYNING “SUDXO‘RNING O‘LIMI” ASARIDA QO‘LLANGAN IJTIMOIIY TERMINLARNING SEMANTIK TAHLILI. FAN, TA’LIM VA AMALIYOTNING INTEGRASIYASI, 3(8), 5-9.
13. Ahmad, X. (2022). SADRIDDIN AYNIYNING “SUDXO‘RNING O‘LIMI” ASARIDA QO‘LLANGAN DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMIGA OID TERMINLARNING PRAGMATIK TAHLILI. Science and innovation, 1(Special Issue 2), 574-576.
14. Ahmad, H. (2022). XARAKTERNI TASVIRLASHDA DIOLOG VA MONOLOG. FAN, TA’LIM VA AMALIYOTNING INTEGRASIYASI, 858-861.
15. Isa o'g'li, X. A. (2021). RUHIYAT TASVIRIDA PEYZAJNING O'RNI. FAN, TA’LIM VA AMALIYOTNING INTEGRASIYASI, 2(5), 98-105..
16. Xolboboyevich, X. J. (2022). Using Innovation and Technology to Accelerate Progress in Education. American Journal of Social and Humanitarian Research, 3(10), 113-116.
17. Hayitov, J. (2022). TEXNOLOGIYA FANI O‘QITUVCHILARIDA KREATIVLIKNI RIVOJLANTIRISHNING BA’ZI JIHATLARI. Физико-технологического образование, (3).
18. Hayitov, J. (2022). BO‘LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O‘QITUVCHILARINI KREATIVLIGINI SHAKLLANTIRISH TEXNALOGIYASI. Физико-технологического образование, (3).
19. Xolboboyevich, H. J. (2022). Future Technology Creativity of Teachers Some Aspects of Development. Eurasian Journal of Engineering and Technology, 4, 55-58.

20. KHOLBOBOYEVICH, H. J. (2022, February). SCIENTIFIC AND THEORETICAL FUNDAMENTALS OF DEVELOPING THE CREATIVE QUALITIES OF TEACHERS OF FUTURE TECHNOLOGY. In Next Scientists Conferences (pp. 71-75).

21. Xayitov, J. (2023). TALABALARDA KREATIVLIK SIFATLARNING RIVOJLANGANLIK DARAJASINI TASHXISLOVCHI METODLAR. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры, 3(1 Part 2), 147-153.

22. Хўжаназаров, Ў. Э., Рўзимова, Х. К., Есимбетов, Р. М., Алламуратов, Б. Д., Бобокелдиева, Л. А., Наралиева, Н. М., & Халкузиева, М. А. (2022). Қашқадарё ҳавзасининг тоғолди яйловлари мониторинги ва экологик оптималлаштириш. Образование, 8(9), 10.

23. Хужаназаров, У. Э., Рузимова, Х. К., Есимбетов, Р. М., Алламуратов, Б. Д., Бобокелдиева, Л. А., Наралиева, Н. М., & Халкузиева, М. А. (2022). ашқадарё ҳдвзасининг тоғолди яйловлари мониторинги ва экологик оптималлаштириш. Образование, 8(9), 10.

24. Есимбетов, Р., & Матрасулов, Г. (2022). РЕПРОДУКТИВНАЯ ДИНАМИКА БОЛЬШОЙ ПЕСЧАНКИ (RHOMBOMYS OPIMUS L.) В НУКУССКИХ ПЕСКАХ ПУСТЫНИ КЫЗЫЛКУМ. In НАУКА И ПРОСВЕЩЕНИЕ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ, ДОСТИЖЕНИЯ И ИННОВАЦИИ (pp. 14-16).

25. Yesimbetov, R. M., Asenov, G. A., Allamuratov, B. D., & Matrasulov, G. J. (2020). Long-term Dynamics of the Midday Gerbil (*Meriones meridianus* Pall) Population in the Portion of the Kyzylkum Desert in the Nukus Area. International Journal of Scientific and Technology Research, 9(3), 6213-6216.

26. Есимбетов, Р. М., & Асенов, Г. КАТТА ҚУМ СИЧҚОНИ (XENOPSYLLA NIRTIPES) БУРГАСИНИНГ МОНИТОРИНГ КУЗАТИШ ФЕНОЛОГИЯСИ. МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО И СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН КАРАКАЛПАКСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ БЕРДАХА ФАКУЛЬТЕТ БИОЛОГИИ, 31.

27. Есимбетов, Р. М., & Асенов, Г. ҚИЗИЛҚУМНИНГ НУКУС ҚУМИ ХУДУДИДА ТУШКИ ҚУМСИЧҚОНИ (*MERIONES MERIDIANUS*) НИНГ ТАРҚАЛИШИ ВА СОН ДИНАМИКАСИ. МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО И СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН КАРАКАЛПАКСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ БЕРДАХА ФАКУЛЬТЕТ БИОЛОГИИ, 29.

28. Hamidullo o'g'li, T. H. (2022). HOZIRGI KUNNING DOLZARB IMKONIYATLARI. JAWS VA NVDA DASTURLARI. Scientific Impulse, 1(2), 535-537.

29. Xolboboyevich, X. J. (2023). O'QUVCHILARNI DARSDAN TASHQARI VAQTLARIDA KASB HUNARGA YO'NALTIRISH. Innovations in Technology and Science Education, 2(7), 1019-1025.

30. Xayitov, J. (2023). TALABALARDA KREATIVLIK SIFATLARNING RIVOJLANGANLIK DARAJASINI TASHXISLOVCHI METODLAR. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры, 3(1 Part 2), 147-153.

31. Hayitov, J. (2022). TALABALARDA KREATIVLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHGA OID XORIJ TAJRIBASI. Евразийский журнал академических исследований, 2(13), 1463-1470.

32. Xolboboyevich, X. J. (2022). Using Innovation and Technology to Accelerate Progress in Education. American Journal of Social and Humanitarian Research, 3(10), 113-116.

33. Hayitov, J. (2022). TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHILARIDA KREATIVLIKNI RIVOJLANTIRISHNING BA'ZI JIHATLARI. Физико-технологического образование, (3).

34. Hayitov, J. (2022). BO'LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHILARINI KREATIVLIGINI SHAKLLANTIRISH TEXNALOGIYASI. Физико-технологического образование, (3).

35. Isa o'g'li, X. A. (2023). O'ZBEK TERMINOLOGIYASIDA SOHA TERMINLARINING O'RGANILISHI. THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY, 2(16), 118-120..

36. <https://grantlar.uz/bolajak-olim-startap-loyihalar-tanlovi/>